

Sygn. akt VII U 4154/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan - Karasińska

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 listopada 2020 r. w Warszawie

sprawy L. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o prawo do deputatu węglowego

na skutek odwołania L. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

z dnia 28 lutego 2019 r. znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. z dnia 28 lutego 2019 r. znak: (...) w ten sposób, że przyznaje odwołującej się L. M. prawo do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy.

Sygnatura akt VII U 4154/19

UZASADNIENIE

L. M. w dniu 28 maja 2019 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z dnia 28 lutego 2019 r., znak: (...) wnosząc o jej zmianę poprzez dokonanie wypłat deputatu węglowego. Odwołująca wskazała, że organ rentowy przy wydaniu rozstrzygnięcia nie wziął pod uwagę treści wynikającej ze świadectwa pracy. W jej ocenie zostało wykazane, że była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w jednostkach organizacyjnych (...) S.A. w okresie od 1 listopada 1994 r. do 30 września 2001 r., a po zmianie pracodawcy na mocy art. 23⁽¹⁾ k.p. w (...) Sp. z o.o. w okresie od 1 października 2001 r. do 27 maja 2012 r. Ubezpieczona stwierdziła, że spełniła wszystkie przesłanki uzależnione od przyznania na jej rzecz prawa do wypłaty deputatu węglowego, gdyż udowodniła kiedy pobrała ostatni ekwiwalent oraz wskazała na miejsce i czas zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych (odwołanie z dnia 28 maja 2019 r., k. 3-5 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 30 sierpnia 2019 r. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz o zasądzenie od odwołującej na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W jego ocenie odwołująca wykonywała pracę na kolei jedynie w okresie od 1 listopada 1994 r. do 31 grudnia 2008 r. Organ rentowy wskazał, że odmówił ubezpieczonej prawa do wnioskowanego świadczenia, ponieważ okres jej zatrudnienia od 1 stycznia 2009 r. do 27 maja 2012 r. nie był pracą na kolei (odpowiedź na odwołanie z dnia 30 sierpnia 2019 r., k.. 9-10 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

L. M. była zatrudniona w jednostkach organizacyjnych p.p. (...) S.A. w okresie od 1 listopada 1994 r. do 30 sierpnia 2001 r. a po zmianie pracodawcy na mocy art. 23¹ k.p. w (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. w okresie od 1 października 2001 r. do 27 maja 2012 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach referendarza, radcy, głównego specjalisty, głównego specjalisty ds. personalnych oraz głównego specjalisty ds. koordynacji obsługi personalnej. Ubezpieczona w okresie od 1 listopada 1994 r. do 31 grudnia 2008 r. wykonywała pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na kolei w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zaś w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 27 maja 2012 r. pracowała w kadrach (świadcstwo pracy z dnia 27 maja 2012 r., k. 6 a. s. i zeznania odwołującej, k. 36 a. s.).

Ówczesny pracodawca wypłacał odwołującej pieniężny ekwiwalent węglowy do ostatniego dnia jej pracy w spółce, tj. do 27 maja 2012 r. Oprócz wynagrodzenia zasadniczego ubezpieczona w trakcie zatrudnienia otrzymywała ekwiwalent pieniężny za węgiel w kwotach: 1.814,65 złotych za 1999 r., 1.875,06 złotych za 2000 r., 1.968,00 złotych za 2001 r., 1.896,94 złotych za 2002 r., 1.968,00 złotych za lata 2003-2005, 1.951,60 złotych za 2006 r., 1.907,87 złotych za 2007 r., 1.951,60 złotych za 2008 r., 1.890,26 złotych za 2009 r., 1.968,00 złotych za 2010 r. oraz 1787,60 złotych za 2011 r. (zaświadczenie z dnia 17 maja 2019 r., k. 7 a. s., zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, k. 13 a. r. i zeznania odwołującej, k. 36 a. s.).

Zasady wypłaty deputatu węglowego zostały uregulowane w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy dla (...) Sp. z o.o., który obowiązywał do dnia 14 maja 2019 r. Pracownikowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy przysługiwało prawo do deputatu węglowego w ilości 3,6 tony węgla kamiennego w formie ekwiwalentu pieniężnego wypłacanego w ratach miesięcznych. Pracownik nabywał prawo do ekwiwalentu pieniężnego po roku pracy na kolei. W dniu wejścia w życie Układu ekwiwalent pieniężny wynosił 164,00 zł miesięcznie. Obecnie spółka wypłaca ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Spółki (...) (zaświadczenie z dnia 17 maja 2019 r., k. 7 a. s., załącznik nr 11 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Sp. z o.o., k. 58 a. s., § 50 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Spółki (...), k. 59 a. s. i zeznania odwołującej, k. 36 a. s.).

Odwołująca w dniu 13 czerwca 2012 r. złożyła wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy przyznał jej prawa do wnioskowanego świadczenia od 1 czerwca 2012 r. na mocy decyzji z dnia 24 sierpnia 2012 r., znak: I (...). ZUS uwzględnił odwołującej staż pracy w wymiarze 29 lat i 9 miesięcy okresów składkowych oraz 8 miesięcy okresów nieskładkowych. Nadto do ustalenia podstawy wymiaru renty przyjęto przychód odwołującej z 10 lat kalendarzowych obejmujących okres od stycznia 1996 r. do grudnia 2005 r. (decyzja z dnia 24 sierpnia 2012 r., k. 27 a. r.).

Ubezpieczona w dniu 30 stycznia 2019 r. złożyła wniosek do organu rentowego o ponowne obliczenie świadczenia rentowego poprzez wypłatę ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy. Zgodnie z wydaną decyzją z dnia 28 lutego 2019 r., znak: (...)ZUS odmówił odwołującej prawa do wypłaty deputatu węglowego. Organ rentowy wskazał, że ze zgromadzonych dokumentów wynika, iż w ostatnim okresie zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. ubezpieczona nie pracowała na kolei (wniosek z dnia 30 stycznia 2019 r. i decyzja z dnia 28 lutego 2019 r., k. nienumerowane a. r.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonego w aktach sprawy, w tym w aktach organu rentowego materiału dowodowego oraz zeznań odwołującej. W ocenie Sądu treść zawarta w dokumentach była zgodna z rzeczywistością i należało jej przyznać w pełni walor wiarygodności. Z zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wynika jednoznacznie, że w trakcie całego zatrudnienia w (...) i (...) Sp. z o.o. pracodawca wypłacał odwołującej ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy. Co prawda dokument ten świadczy o wypłacie ekwiwalentu do 2011 r., lecz należy mieć na uwadze, że został wytworzony w okresie wykonywania pracy przez odwołującą. L. M. zakończyła pracę 27 maja 2012 r., więc wówczas w zaświadczeniu płatnik składek nie miał możliwości ująć jej zarobków w 2012 r. Zeznania ubezpieczonej Sąd również uznał za w pełni wiarygodne, gdyż korelowały wzajemnie z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Sąd miał na uwadze, że faktycznie odwołująca

pobierała ekwiwalent, pomimo zatrudnienia w ostatnim okresie czasu pracy w kadrach spółki. Na potwierdzenie tego faktu przedstawiono załącznik nr 11 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Sp. z o.o. W związku z tym zdaniem Sądu przeprowadzone postępowanie dowodowe było wystarczające do wydania rozstrzygnięcia w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie L. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 28 lutego 2019 r., znak: (...) było zasadne.

Przedmiot sporu w niniejszej koncentrował się wokół rozważenia, czy organ rentowy zasadnie odmówił odwołującej prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy. Prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy jest uprawnieniem o charakterze wyjątkowym o ustawowej podstawie. Świadczenie to wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dotacji celowej z budżetu państwa. W swych początkach było to prawo pracownika kolejowego do bezpłatnego przydziału węgla, co skutkowało zrównoważeniem jego utraty kwotą pieniężną. Przydzielanie węgla pracownikom i rencistom lub emerytom stanowiło przywilej mający łagodzić trudności w nabywaniu węgla na wolnym rynku, należny oprócz i niezależnie od wynagrodzenia za pracę oraz od emerytury i renty. Stanowiło także swego rodzaju tradycję wywodzącą się z tego, że węgiel składowany był na terenach kolejowych. Z tych przyczyn deputat węglowy ustanowiony został jako bezpłatny przydział węgla, co realizowało cel wyposażenia pracowników w dobro reglamentowane także po ich przejściu na emeryturę lub rentę, spełniane w pieniądzu tylko wówczas, gdy przydział węgla był zbędny (uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2000 r., III ZP 9/00).

Zgodnie z art. 74 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji (...) (Dz. U. z 2018 r., poz. 1311 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą (...)” byłemu pracownikowi kolejowemu pobierającemu emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, przyznaną na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin lub przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych albo przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – zwanej dalej „ustawą emerytalną”, a także członkom rodziny tego pracownika pobierającym po nim rentę rodzinną przyznaną na podstawie w/w przepisów, przysługuje prawo do deputatu węglowego w ilości 1800 kilogramów węgla kamiennego rocznie w formie ekwiwalentu pieniężnego.

Na podstawie art. 74 ust. 4 ustawy (...) prawo do deputatu węglowego nie przysługuje emerytowi lub renciście, jeżeli nie przysługiwało mu w okresie zatrudnienia, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty.

Ekwiwalent za deputat węglowy jest niewątpliwie świadczeniem wywodzącym się ze stosunku pracy na kolei i ten aspekt oraz literalne brzmienie przepisu należy mieć na względzie w procesie wykładni i subsumcji. Przepisy ustawy należy odczytywać łącznie w ten sposób, że prawo do deputatu węglowego przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia uzyskali emeryturę lub rentę, co w przypadku renty oznacza, że nabycie do niej prawa w oparciu o zatrudnienie poza koleją wyklucza nabycie prawa do deputatu. Istotne jest zatem ustalenie, czy renta przyznawana na podstawie ustawy emerytalnej, ustalona została na podstawie zatrudnienia kolejowego czy też poza koleją, co wykluczałoby przyznanie prawa do deputatu. Sposób sformułowania przepisu przez ustawodawcę wskazuje, że możliwość uzyskania deputatu węglowego jest ściśle związane ze stosunkiem pracy, na co wskazuje użycie przez ustawodawcę zwrotu "byłemu pracownikowi kolejowemu" (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7 marca 2012 r., III AUa 1699/11).

W ocenie Sądu należy podzielić stanowisko odwołującej, że jest ona byłym pracownikiem kolejowym w rozumieniu ustawy (...). Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że L. M. była zatrudniona na kolei od 1 listopada 1994 r. do 27 maja 2012 r., co wynika ze świadectwa pracy. Pracodawca odwołującej wskazał że od chwili zatrudnienia do 31 sierpnia 2001 r. pracowała w p.p. (...) S.A , a następnie w okresie od 1 października 2001 r. do 27 maja 2012 r., w związku z przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę w trybie art. 23¹ k.p., w (...) Sp. z o.o. Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że odwołująca przez cały okres trwania umowy o pracę w (...) a następnie w (...) Telekom była zatrudniona na kolei. W ocenie Sądu nie ma znaczenia fakt, że w okresie od 1 stycznia 2009 r.

do 27 maja 2012 r. pracowała w kadrach. Należy przyjąć, że przez cały okres zatrudnienia ubezpieczona zajmowała stanowiska związane z wykonywaniem merytorycznej pracy, bowiem pracowała jako referendarz radca, główny specjalista, główny specjalista ds. personalnych oraz główny specjalista ds. koordynacji obsługi personalnej. Należy również przyjąć, że ubezpieczona uzyskiwała ekwiwalent pieniężny za węgiel, co wynika wprost z wystawionego przez jej pracodawcę zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzenia.

Odwołująca nabyła prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy z dniem 1 czerwca 2012 r., a więc pod rządami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 z późn. zm) zwanej dalej „ustawą emerytalną”, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r., uchylając ustawę z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 23, poz. 99 z późn. zm.). Jeśli "były pracownik kolejowy" nabył prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie ustawy emerytalnej w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia na kolei i podstawa wymiaru świadczenia rentowego ustalona została wyłącznie z okresów zatrudnienia na kolei, w czasie których ubezpieczony pobierał deputat węglowy, to jest on byłym pracownikiem kolejowym uprawnionym do ekwiwalentu pieniężnego za ten deputat w rozumieniu art. 74 ust. 1 ustawy (...), niezależnie od tego, że przez kilka miesięcy przed rentą pracował poza koleją, gdyż ustawa nie wymaga, aby praca na kolei była ostatnim zatrudnieniem przed nabyciem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 lutego 2015 r., III AUa 661/14)

Organ rentowy konsekwentnie twierdził, że skoro ostatnim zatrudnieniem ubezpieczonej przed rentą nie była praca na kolei, to nie nabyła ona prawa do deputatu węglowego. Ze stanowiskiem tym zgodzić się nie można. Przede wszystkim wymóg taki nie wynika z przepisu art. 74 ust. 1 ustawy. Gdyby zaś wolą ustawodawcy było ograniczenie przedmiotowego prawa jedynie do kategorii osób zatrudnionych na kolei bezpośrednio przed przejściem na świadczenie rentowe, to dałby temu wyraz umieszczając stosowny zapis w art. 74 ustawy (...). Stylistyka przepisu skłania do wniosku, że ustawodawca położył nacisk na silny związek tego świadczenia ze stosunkiem pracy, gdyż nie użył określenia "emerytowi" lub "renciście", tylko "byłemu pracownikowi kolejowemu".

Prawo do deputatu węglowego nabywają osoby pracujący na kolei. Świadczenie przysługuje również byłym pracownikom kolejowym, którzy na podstawie właśnie tego zatrudnienia nabyli emeryturę lub rentę. Tym samym nabycie prawa do emerytury w oparciu o zatrudnienie wykonywane poza koleją wyklucza skuteczne przyznanie prawa do deputatu węglowego. Istotne jest również, że art. 74 ustawy (...) nie wymaga, aby przyznana emerytura była pochodną "wyłącznie" zatrudnienia na kolei oraz aby praca na kolei była wykonywana bezpośrednio przed przyznaniem prawa do świadczenia (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 lutego 2019 r., III AUa 1367/18).

Mając na względzie przytoczone poglądy orzecznictwa należy uznać, że dla ustalenia prawa do deputatu węglowego należy rozważyć, czy osoba wnioskująca nabyła prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w oparciu o zatrudnienie na kolei. Podstawa wymiaru świadczenia rentowego ubezpieczonej ustalona została ze spornego okresu zatrudnienia na kolei. Do ustalenia podstawy wymiaru renty przyjęto przychód odwołującej z 10 lat kalendarzowych obejmujących okres od stycznia 1996 r. do grudnia 2005 r., kiedy była zatrudniona w p.p. (...) S.A. Nadto ZUS uwzględnił odwołującej do stażu pracy 29 lat i 9 miesięcy okresów składkowych oraz 8 miesięcy okresów nieskładkowych. Niewątpliwie bez zaliczenia całego okresu zatrudnienia na kolei do stażu pracy ubezpieczona nie była osobą uprawnioną do uzyskania prawa do renty. Warunek wynikający z art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej jest spełniony w odniesieniu do zatrudnienia na kolei, gdyż niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia w jednostce organizacyjnej. Jednocześnie odwołująca musiała posiadać 5-letni staż pracy w ostatnim 10-leciu przed złożeniem wniosku o świadczenie, co zostało również spełnione na podstawie zatrudnienia na kolei. Nie ma więc żadnych podstaw faktycznych i prawnych do uznania, że renta z tytułu niezdolności do pracy została ustalona dla odwołującej na podstawie zatrudnienia poza koleją. W tych okolicznościach w pełni uprawnione jest jej stanowisko, zgodnie z którym nabyła ona prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy.

Reasumując, ubezpieczona, jako "były pracownik kolejowy", nabyła prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie ustawy emerytalnej w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia na kolei a podstawa wymiaru

świadczenia rentowego ustalona została wyłącznie z okresów zatrudnienia na kolei, w czasie w którym pobierała deputat węglowy. W tych okolicznościach należy uznać ubezpieczoną za pracownika kolejowego uprawnionego do ekwiwalentu pieniężnego za ten deputat w rozumieniu art. 74 ust. 1 ustawy (...), niezależnie od okoliczności, czy bezpośrednio przed nabyciem prawa do renty pracowała na kolei.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., jak w sentencji wyroku.

Zarządzenie: odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego.